

کشورهای غربی از نقش ایران در افغانستان آگاهند

روابط ایران و افغانستان در سال‌های گذشته با کمترین میزان تنش همراه بوده است.

گفت‌وگو با محمدرضا بهرامی، سفیر پیشین ایران در افغانستان: کشورهای غربی از نقش ایران در افغانستان آگاهند روابط ایران و افغانستان در سال‌های گذشته با کمترین میزان تنش همراه بوده است. با این وجود اما حضور گسترده نیروهای غربی در افغانستان سبب شده تا روابط تهران- کابل از اهمیت ویژه‌ای برخوردار باشد. سیاست خارجی ایران در قبال افغانستان پس از اشغال این کشور هم طبیعتاً با توجه به حضور غربی‌ها در این کشور تدوین شده است. روابط با همسایه شرقی ایران را در گفت‌وگویی با محمدرضا بهرامی، سفیر پیشین کشورمان در افغانستان بررسی کرده‌ایم.

8226# سیاست خارجی جمهوری اسلامی درباره افغانستان در دولت‌های مختلف چگونه بوده است؟
سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در قبال افغانستان پس از پیروزی انقلاب اسلامی بر پایه یک‌سری اصول ثابت که عمدتاً برگرفته از روح حاکم بر موضوع سیاست خارجی در قانون اساسی بوده، تدوین شده است. مواردی مانند نفی هرگونه اشغال و مداخله خارجی در امور داخلی این کشور، احترام به حق حاکمیت ملی، تمامیت ارضی و استقلال و حمایت از واگذاری حق تعیین سرنوشت به مردم و نمایندگان این کشور و اعمال حق حاکمیت توسط آنان بوده است. البته در چارچوب تعریف شده چگونگی روابط با دولت‌های حاکم بر افغانستان تنظیم و به مورد اجرا گذارده می‌شده است. به همین دلیل است که در سال‌های پس از انقلاب روابط خارجی ایران در مورد افغانستان به 4 دوره تقسیم شده و در 2 دوره آن یعنی حاکمیت دولت‌های برخاسته از کودتای کمونیستی و تحت حمایت شوروی سابق و همچنین دوره تسلط گروه طالبان در پایین‌ترین سطح ممکن تعریف شده بود و در 2 دوره دیگر یعنی شکل‌گیری دولت مجاهدین در دهه 70 هجری شمسی و همچنین دولت شکل‌گرفته پس از سقوط طالبان وضعیت روابط جمهوری اسلامی ایران و افغانستان شکلی کاملاً متفاوت داشته و روابط به‌ویژه در دوره اخیر به‌صورت چشمگیری در ابعاد مختلف توسعه یافته است؛ هر چند این موضوع به مفهوم تکمیل تمامی ظرفیت‌های موجود در روابط دوکشور نیست اما در مجموع و در مقایسه با گذشته مناسب بوده است. البته عمق سابقه تاریخی و فرهنگی میان ایران و افغانستان شرایط متفاوتی را در مورد چگونگی تعامل و روابط مردمی میان دوکشور ایجاد کرده بود و به همین دلیل مردم افغانستان همواره به‌عنوان یک موضوع مستقل از روابط حاکم بر دولت‌های دوکشور مورد توجه و اهتمام در جمهوری اسلامی ایران قرار داشته است. پذیرش میلیون‌ها آواره افغانی و ادامه حضور بخشی از آنها در حال نیز در این قالب قابل بررسی است.

8226# مبنای سیاست خارجی ایران در مورد افغانستان برچه پایه‌ای استوار است؟
آنچه در حال حاضر و در واقع در دوره اخیر روابط میان کشورهای ایران و افغانستان مورد توجه و اهتمام قرار داشته مبتنی بر تأکید دو مفهوم کلیدی استقرار امنیت و توسعه بوده و سیاست‌های جمهوری اسلامی ایران بر مبنای کمک به شکل‌گیری این دو پدیده در قالب همکاری با دولت منتخب مردم افغانستان و همچنین سازمان ملل متحد و جامعه جهانی بوده است.

در راستای کمک به دستیابی به این موارد جمهوری اسلامی ایران از ابتدا و در اجلاس‌های بین‌المللی برای افغانستان مشارکتی فعال داشته و تعهدی شفاف در حوزه‌های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی را پذیرفته که نتیجه آن حضور فعال در بازسازی افغانستان- موضوعی که کماکان ادامه دارد- و حمایت از دولت منتخب با تقویت تعاملات دوجانبه در حوزه‌های مختلف در این کشور بوده است. در کنار موارد فوق تأکید بر تسریع در واگذاری مسئولیت‌های مختلف به دولت افغانستان و در واقع عملی شدن موضوع بومی‌سازی در این کشور و خروج همه نیروهای نظامی خارجی از افغانستان مورد توجه قرار داشته است.

8226# سیاست تعامل با طالبان که دولت افغانستان پیگیر آن است چه واکنشی در ایران دارد؟
شخصاً فکر می‌کنم هرگونه فرایند صلحی که موید حفظ و تقویت ساختارهای فعلی، قانون اساسی و عدم بازگشت افغانستان به دوران گذشته بوده و از حمایت مردم این کشور برخوردار باشد پدیده‌ای مثبت و قابل دفاع است. طبیعتاً تعامل با گروه‌های شورشی در افغانستان در این قالب می‌تواند به استقرار صلح در افغانستان کمک کند.

8226# آیا همه بدنه کارشناسی ما با گفت‌وگو با طالبان مخالف است یا هستند کسانی که حامی گفت‌وگو با طالبان هستند؟
موضوع اصلی، گفت‌وگو با گروه‌های شورشی نیست بلکه چگونگی استقرار ثبات و امنیت در افغانستان است و هر راهکاری که بتواند به این موضوع کمک کند قابل بررسی و توجه است. ضمن اینکه باید به 2 نکته توجه داشت؛ اول در واقع دولت و رهبران افغانستان مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده و محوری برای پیشبرد تمامی فرایندهای مسالمت‌آمیز در این کشور محسوب می‌شوند. دوم بازگشت افراط‌گرایی لزوماً حضور مجدد گروه‌های تروریستی را به دنبال خواهد داشت و لذا تعهد به پرهیز از رفتاری خشونت‌آمیز و دوری از

گروه‌های تروریستی موضوعی کلیدی در هر فرایند صلح‌آمیزی محسوب می‌شود.

&8226#؛ با توجه به وقایع تروریستی که در کشور اتفاق می‌افتد فکر نمی‌کنید به جای قطع رابطه و گفت‌وگو با گروه‌های مختلف باید به سیاست کنترل هوشمندانه آنها روی آورد؟

این کنترل هوشمندانه که مورد توجه شما قرار گرفته باید تعریف شود. هر اقدامی که به مشروعیت‌بخشی به جریانات افراطی کمک کرده و موجبات پایداری آنها را فراهم آورد نمی‌تواند نتیجه مثبتی به همراه داشته باشد و ایده افزون‌طلبی با استفاده از ابزار افراط‌گرایی و توسعه خشونت کور را برای دارندگان این اندیشه تقویت می‌کند.

&8226#؛ ارزیابی جمهوری اسلامی از راهبردهای متفاوت غربی‌ها در افغانستان چیست؟

به‌نظر من در موضوع افغانستان و با وجود تبلیغات موجود نمی‌توان غرب را یک مجموعه واحد محسوب کرد. نه تنها بین آمریکا و اروپا تفاوت در نوع نگاه و سیاست‌های اجرایی وجود دارد بلکه حتی اروپا نیز از یک سیاست واحد در کلیه موارد پیروی نمی‌کند. آمریکا به‌عنوان محور کشورهای غربی که بیشترین نیروی نظامی را نیز در افغانستان دارد ظرف سال‌های گذشته و در دولت‌های جمهوریخواه و دمکرات فاقد یک سیاست دقیق، منسجم و هماهنگ بوده و همین موضوع مهم‌ترین دلیل مشکلات فعلی است که متوجه افغانستان و سایر کشورهای هم‌پیمان آنها شده است. مهم‌ترین نشانه برای تعیین درستی این نظریه ارزیابی چگونگی حضور و مشارکت آنها در 2 حوزه نظامی و اقتصادی در افغانستان است. گزارش‌های منتشره توسط وزارت دفاع آمریکا (پنتاگون) مویید افزایش 70 درصدی خشونت‌ها در این کشور در سال جاری میلادی و در مقایسه با سال گذشته است.

نماینده ویژه دبیر کل سازمان ملل متحد در امور افغانستان در آخرین گزارش خود به شورای امنیت افزایش 66 درصدی رویدادهای امنیتی در این کشور ظرف ماه‌های اخیر و در مقایسه با مدت مشابه در سال گذشته رانگران کننده خواند و همچنین از افزایش 20 درصدی تلفات غیرنظامیان در سال جاری در مقایسه با سال گذشته ابراز تأسف کرد. بازرسی ویژه آمریکا در امور بازسازی افغانستان طی گزارشی اعلام کرده که با وجود هزینه 56 میلیارد دلاری توسط آمریکا از سال 2002 تاکنون در امور امنیتی و توسعه‌ای افغانستان، متأسفانه نتیجه خوبی دیده نشده است. نگاهی گذرا به متن اعلام شده بازنگری اخیر رئیس‌جمهوری آمریکا در مورد افغانستان و پاکستان، به خوبی عمق ناامیدی نسبت به آینده خصوصاً زمانی را که از شکننده بودن و برگشت‌پذیر بودن دستاوردها صحبت می‌کنند، مشخص می‌کند. همچنین ناکارآمدی استفاده از سیاست تشویق و تنبیه یا همان چماق و هویج در قبال پاکستان نیز از فحوای متن هویداست.

&8226#؛ آیا در نشست‌های کارشناسی که ایران با موضوع افغانستان شرکت می‌کند، گفت‌وگوی جدی میان دیپلمات‌های ایرانی و غربی بر سر افغانستان روی می‌دهد؟

به‌نظر من تأکید بر تعامل (به استثنای مواردی انگشت‌شمار) همواره در گفت‌وگو میان سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران وجود داشته است. این موضوع به‌ویژه در ارتباط با افغانستان و در سطوح مختلف میان مقامات ایران و کشورهای اروپایی نیز دیده می‌شود. البته سطح این تماس‌ها ظرف سال‌های اخیر کاهش یافته، هر چند فکر می‌کنم که این آمادگی همیشگی جمهوری اسلامی ایران برای گسترش تعامل و کمک به دولت و مردم افغانستان است.

&8226#؛ آیا شما در دوران سفارت خود دیداری با سفرای غربی در افغانستان داشتید؟ این پدیده‌ای طبیعی است و این ارتباط با کشورهای اروپایی در آن زمان وجود داشت.

&8226#؛ محور این دیدارها چه بود؟

عمدتاً مبتنی بر رایزنی پیرامون راه‌های تقویت ثبات و توسعه در افغانستان و ضرورت تسریع در تحقق پدیده بومی‌سازی در افغانستان بوده است.

&8226#؛ نگاه واقعی غربی‌ها به نقش ایران در افغانستان چیست؟

از نظر من کشورهای غربی به اهمیت نقش جمهوری اسلامی ایران در افغانستان کاملاً واقف بوده و به‌خوبی از جدیت ایران برای مقابله با تروریسم و مواد مخدر و ارتباط منظم این دو پدیده مطلع هستند. در عین حال این نکته باید برای آنها روشن شده باشد که به هیچ وجه آمادگی برای پرداخت هزینه اشتباهات آنها در افغانستان توسط کشورمان وجود ندارد. مشارکت مفهومی کاملاً روشن داشته و قابل تفسیر به رأی خصوصاً در حوزه همکاری‌های بین‌المللی نیست. جمهوری اسلامی ایران به روشنی این موضوع را مورد تأکید قرار داده که افغانستان حوزه‌ای نه برای رقابت بلکه برای مشارکت بوده و نباید برای دستیابی به اهداف فراافغانستانی خود محیط داخلی این کشور را مورد استفاده قرار دهد.

&8226#؛ دولت کرزی چگونه به ایران می‌نگرد؟

به‌نظر من ایشان باید به این سؤال پاسخ دهند اما آنچه از مواضع اعلامی ایشان مشخص است تأکیدی است که بر تقویت و توسعه

